

**Növényvédelmi
Tudományos
Napok
2018**

Budapest

64. NÖVÉNYVÉDELMI TUDOMÁNYOS NAPOK

Szerkesztők

**HALTRICH ATTILA
VARGA ÁKOS**

**Budapest
2018. február 20-21.**

Rendező Bizottság

Palkovics László¹

Tóbiás István²

Imrei Zoltán³

Haltrich Attila⁴

Varga Ákos⁵

¹MTA Agrártudományok Osztálya Növényvédelmi Tudományos Bizottság elnöke

²Magyar Növényvédelmi Társaság elnöke

³Magyar Növényvédelmi Társaság szervező titkára

⁴Magyar Növényvédelmi Társaság titkára

⁵Magyar Növényvédelmi Társaság informatikai szakértője

Lektori Bizottság

Agrozoológia: Péntes Béla és Vétek Gábor

Növénykórtan: Nagy Géza és Petróczy Marietta

Gyomnövények, gyomirtás: Kazinczi Gabriella és Dancza István

ISSN 0231 2956

Felelős kiadó: Tóbiás István

Magyar Növényvédelmi Társaság elnöke

Az összefoglalók szövegéért tartalmi és nyelvhelyességi szempontból a szerzők felelnek.

A GAZDANÖVÉNY HATÁSA A DOHÁNY SPECIALISTA *THRIPS TABACI* LIND. IVARARÁNYÁRA

FARKAS PÉTER¹, GILBERT BALÁZS¹, SOJNÓCZKI ANNAMÁRIA¹, KIRÁLY KRISTÓF¹, PÉNZES BÉLA¹ és FAIL JÓZSEF¹

¹SZIE Kertészettudományi Kar Rovartani Tanszék, Budapest

E-mail: farkas.peter@kertk.szie.hu

A dohánytripsz (*Thrips tabaci* Lindeman, 1889) világszerte elterjedt, a termesztett növények széles körében jelentős gazdasági károkat okozó rovar. Az utóbbi évtizedek tudományos vizsgálatai rámutattak arra, hogy a világ különböző részeiről többféle növényről gyűjtött populációinak szaporodásbiológiája között eltérések mutatkoznak. Léteznek ugyanis telitokiával és arrhenotokiával szaporodó populációk, amelyek egyazon növényen is előfordulnak. Az 1990-es évektől kezdődően a molekuláris módszerek lehetővé tették és bizonyították, nem csak azt, hogy a dohánytripsz fajt az utóbb említett kétféle szaporodás jellemzi, hanem azt is, hogy három genetikailag egyértelműen elkülönülő változata egy fajkomplexet alkot. Ezért a jelenlegi tudományos tények ismeretében elfogadott, hogy a fajkomplexet kétféle arrhenotok, amelyet L1- és T-típusnak nevezünk, illetve a telitok L2 változat alkotja. Ezen túlmenően a változatok között gazdanövény preferenciájuk, peszticid rezisztenciájuk, valamint vírus kompatibilitásuk és terjesztési hatékonyságuk vonatkozásában jelentős különbségek vannak, amelyek a növényvédelmi gyakorlat számára kiemelt fontosságúak. A gazdasági jelentősége miatt egyébként sok szempontból jól ismert fajról szóló tudományos szakirodalom azonban azt mutatja, hogy a fajkomplexre vonatkozó ismereteink hiányosak, sőt csak a T-típusra szűkítve azt mondhatjuk, hogy alulkutatott.

A Szent István Egyetem Rovartani Tanszékén a fajkomplex mindhárom változatából tiszta tenyészetet tartunk fent, amely lehetőséget ad arra, hogy kiegészítsük a hiányos ismereteket. Ezért jelen összefoglalónkban arról szeretnénk beszámolni, hogy vajon a gazdanövény és tápnövény milyen hatást gyakorol a dohány-specialista (T-típus) változat ivararányára. E tekintetben munkánk hiánypótlónak számít a témában. Célkitűzésünk megvalósítása érdekében két növényen végeztünk kísérletet, az egyik a dohány, amely a dohány-specialista változat gazdanövénye, a másik pedig bab, amely korábbi eredményeink alapján szintén optimális gazdanövénynek bizonyult.

Kísérletünkben azt tapasztaltuk, hogy a tojásrakás középső terminusában a babon táplálkozó nőtények szignifikánsan nagyobb arányban hoznak létre nőtényeket, és statisztikailag eltérő az ivararány-változás meredeksége a nőtények korának függvényében. A két növényen közel azonos számú utódot hoznak létre, azonban a babon ezt rövidebb idő alatt érték el a nőtények. Eredményeink alapján arra a következtetésre jutottunk, hogy a dohánytripsz T-típusának a bab jobb gazdanövénye, mint a dohány, a változat névadó gazdanövénye. A babon tapasztalt nagyobb napi fekunditás és nőtény arány gyorsabb kolonizációt sejtet, mint dohányon. Feltételezzük továbbá, hogy babtermesztésben dohánytripsz fertőzés esetén a T-típussal is találkozhatunk.

Kulcsszavak: *Thrips tabaci*, fajkomplex, T-típus, ivararány, gazdanövény

EFFECT OF THE HOST PLANT ON THE SEX RATIO OF TOBACCO-ASSOCIATED *THRIPS TABACI* LINDEMAN

Keywords: *Thrips tabaci*, cryptic species, Tobacco-associated, sex-ratio, host plant

A kutatás a K 109594 számú OTKA pályázat és a Bolyai János kutatási ösztöndíj támogatásával készült.